

Utveckling av jämställdheten sedan 1970-talet

- Kvinnor och män behöver idag inte välja mellan att ha ett betalt arbete och att ha barn – de kan välja båda.
- Kvinnorna arbetar idag till lika stor del i offentlig som i privat sektor medan männen till största delen arbetar i privat sektor.
- Kvinnor kombinerar ett betalt arbete med vård av barn och hem.
- Män kombinerar ett betalt arbete med ekonomisk, politisk och facklig makt.
- De direktvalda politiska församlingarna är idag jämställda – de indirekta är det inte.
- Den könssegregerade gymnasie- och högskolan består.
- Den könssegregerade arbetsmarknaden består.
- Löneskillnaderna består
 - kvinnodominerade yrken har lägre värde än mansdominerade
 - män har högre lön än kvinnor i de flesta yrken.
- Pensionärerna blir allt fler och lever längre
 - kvinnor lever ensamma i högre utsträckning än män
 - män har högre pension än kvinnor.
- Männen dominerar fortfarande starkt i brottets värld.

Några viktiga fakta

- Andelen kvinnor i åldern 20–64 år i arbetskraften var 60% 1970 och 79% 2001. För männen var motsvarande andelar 90% respektive 84%.
- 42% av kvinnorna fanns 1970 i offentlig sektor och 58% i privat sektor. 2001 fanns 50% i offentlig sektor och 50% i privat sektor. 21% av männen fanns 1970 i offentlig sektor och 79% i privat sektor. 2001 fanns 18% i offentlig sektor och 82% i privat sektor.
- I jämställda yrken arbetade 1970 7% av alla förvärvsarbetande kvinnor och 4% av alla förvärvsarbetande män. 2001 var motsvarande andel 12% för kvinnor och 12% för män.
- Andelen 1–6-åringar i kommunal barnomsorg var 12% 1972. År 2001 var andelen 77%.
- Andelen dagar med föräldrapenning för vård av små barn som togs ut av män var 0% 1974 och 14% 2001.
- Könsfördelningen bland riksdagsledamöterna var 1973 15% kvinnor och 85% män. År 2000 var fördelningen 44% kvinnor och 56% män.
- Könsfördelningen bland ledamöter i centrala statliga lekmanstyrelser var 1986 17% kvinnor och 83% män. 2000 var fördelningen 46% kvinnor och 54% män.
- Från jämställda linjer/program i gymnasieskolan examinerades 1971/72 12% av alla flickor och 14% av alla pojkar. 2000/01 var motsvarande andelar 47% respektive 55%.
- Andelen kvinnliga ålderspensionärer med enbart folkpension var 39% 1983 och 10% 2000. Motsvarande andelar för manliga ålderspensionärer var 9% respektive 2%.

Så här långt har vi hunnit

- 1845 Lika arvsrätt för kvinnor och män genomförs.
- 1846 Änkor, fränskilda eller ogifta kvinnor tillåts att arbeta inom hantverk och viss handel.
- 1858 Ogift kvinna över 25 år kan få bli myndig efter domstolsbeslut. Gifter hon sig blir hon åter omyndig.
- 1859 Kvinnor får rätt att inneha vissa lärartjänster.
- 1863 Ogift kvinna blir myndig vid 25 års ålder.
- 1864 Mannen förlorar lagstadgad rätt att aga sin hustru.
- 1870 Kvinnor får rätt att ta studenten som privatister.
- 1873 Kvinnor får rätt att ta akademisk examen med några få undantag (jur. lic. och teologi).
- 1874 Gift kvinna får rätt att bestämma över sin egen inkomst.
- 1884 Ogift kvinna blir myndig vid 21 års ålder.
- 1901 Kvinnor får rätt till ledighet i fyra veckor utan lön vid barnsörd.
- 1919 Alla kvinnor får kommunal rösträtt och blir valbara till kommuner och landsting.
- 1921 Kvinnor får allmän rösträtt och blir valbara till riksdagen. Gift kvinna blir myndig vid 21 års ålder. Kvinnan och mannen blir likställda i den nya giftermålsbalken.
- 1922 De fem första kvinnorna väljs in i riksdagen.
- 1925 Kvinnor får, med vissa undantag, samma rätt som män till statliga tjänster.
- 1927 Statliga läroverk öppnas för flickor.
- 1931 Moderskapsförsäkringen införs.
- 1935 Lika folkpension för kvinnor och män införs.
- 1938 Preventivmedel tillåts.
Bidragsförskott införs.
Mödrahjälp till behövande införs.
Moderskapspenning för alla införs.
- 1939 Förvärvsarbetande kvinnor får inte avskedas på grund av havandeskap, förlossning eller giftermål.

- 1947 Första kvinnan i regeringen, Karin Kock.
Lika lön för samma tjänst införs för statligt anställda.
Barnbidrag införs.
- 1950 Båda föräldrarna blir förmyndare för barnet.
- 1951 Kvinnan får behålla sitt svenska medborgarskap även om hon gifter sig med en utländsk medborgare.
- 1955 Lagstadgad betald ledighet för yrkesarbetande kvinnor vid barnsörd, 3 månader.
- 1958 Kvinnor får rätt att bli präster.
- 1960 SAF och LO beslutar att inom en femårsperiod slopa de särskilda kvinnolönerna.
- 1964 P-piller godkänns i Sverige.
- 1969 Grundskolan får ny läroplan. Skolan bör verka för jämställdhet.
- 1970 Gymnasieskolan får ny läroplan. Skolan bör verka för jämställdhet.
- 1971 Särbeskattning, dvs individuell beskattning av arbetsinkomst, ersätter sambeskattnig.
- 1974 Föräldraförsäkring införs som ger föräldrar rätt att dela ledigheten vid barns födelse.
- 1975 FN:s kvinnoår.
Ny abortlag. I princip fri abort t.o.m. 18:e veckan.
- 1976 FN:s internationella kvinnoårionde inleds.
Förordning om jämställdhet på den statliga sektorn.
Steriliseringslag. Person som fyllt 25 år bestämmer själv.
- 1977 Jämställdhetsavtal mellan SAF och LO-PTK.
- 1979 Rätt till sex timmars arbetsdag för småbarnsföräldrar utan inkomstkompensation.
- 1980 Lag mot könsdiskriminering i arbetslivet införs.
Äktamakesprövning för studiemedel avskaffas.
Jämställdhetsavtal för kommuner och landsting.
Grundskolan får ny läroplan. Skolan ska verka för jämställdhet.
Ny lag om tronföljd. Förstfödda dottern eller sonen till monarken ska ärva tronen.

- 1982 All kvinnomisshandel på enskild plats under allmänt åtal.
Förbud mot pornografiska föreställningar på offentlig plats.
ATP-poäng för vård av barn under 3 år i hemmet.
Statliga bidrag till kvinnoorganisationer.
Ny namnlag. Vid giftermål får kvinnan och mannen välja vems efternamn de vill ha.
- 1983 Nytt jämställdhetsavtal mellan SAF och LO-PTK.
Alla yrken öppna för kvinnor, även inom försvaret.
- 1984 Jämställdhetsavtal inom den statliga sektorn.
- 1985 FN:s kvinnoårtionde avslutas. Strategier till år 2000 antas.
Jämställdhetsavtal för de statliga bolagen.
- 1987 Ny särskild lag om sambors gemensamma hem, sambolagen.
- 1988 Riksdagsbeslut om femårig nationell handlingsplan för jämställdhet.
- 1989 Nordisk handlingsplan för jämställdhet.
- 1992 Ny jämställdhetslag.
- 1994 Reviderad jämställdhetslag.
Riksdagsbeslut om ny nationell policy för jämställdhet.
En månad av föräldraförsäkringen reserveras för modern respektive fadern ("pappamånad") och kan inte överlätas.
Jämställdhetsstatistiken blir officiell statistik.
- 1995 Sverige blir medlem i EU.
FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing.
Lag om registrering av partnerskap.
- 1997 Första kvinnliga biskopen.
- 1998 Lag om våld mot kvinnor. Ändring i brottsbalken.
Lag med förbud mot könsstympning av kvinnor.
Jämställdh.lagen skärps avs. sexuella trakasserier.
- 1999 Lag om förbud mot köp av sexuella tjänster.
- 2000 FN:s specialsession, Kvinnor 2000: jämställdhet, utveckling och fred inför 2000-talet.
Nationellt råd för kvinnofrid inrättas.
- 2001 Jämställdhetslagen skärps bl.a. vad avser jämställdhetsanalys av löner.

Mål för jämställdhetspolitiken

Det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden. Det innebär bland annat:

- en jämn fördelning av makt och inflytande
- samma möjligheter till ekonomiskt oberoende
- lika villkor och förutsättningar i fråga om företagande, arbete, arbetsvillkor samt utvecklingsmöjligheter i arbetet
- lika tillgång till utbildning och möjligheter till utveckling av personliga ambitioner, intressen och talanger
- delat ansvar för hem och barn
- frihet från könsrelaterat våld.

Prioriterade frågor för jämställdhetspolitiken

Makt och inflytande

Regeringen fortsätter det långsiktiga arbetet med att representationen i beslutsfattande organ ska vara jämnt fördelad mellan kvinnor och män. Regeringen arbetar också för att andelen kvinnor i ledande ställning ska öka.

Makt och ekonomi

Regeringen arbetar för att minska osakliga löneskillnader.

Män och jämställdhet

Regeringen arbetar för att män ska ta aktiv del i jämställdhetsarbetet och med att inventera och undan-

Prioriterade frågor för jämställdhetspolitiken

(forts.)

röja de hinder som eventuellt finns för att män ska engagera sig i jämställdhetsfrågor.

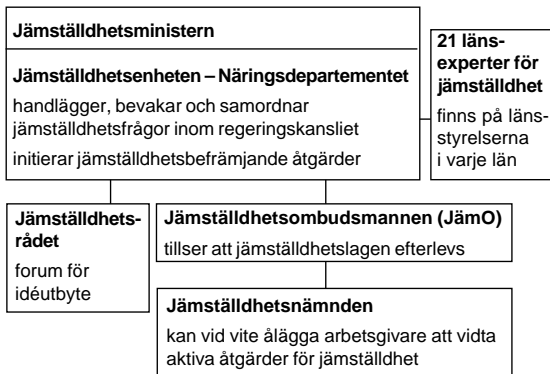
Kvinnofrid

Regeringen fortsätter att arbeta för kvinnofrid och mot kvinnovåld.

Metodutveckling

För att uppnå de jämställdhetspolitiska målen har regeringen valt jämställdhetsintegrering som strategi. Det innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska genomsyra alla politikområden. För att det arbetet ska bli framgångsrikt krävs att resurser satsas på metodutveckling.

Nationell organisation av jämställdhetsarbetet

Jämställdhet och statistik

Jämställdhet berör alla samhällsområden

Sveriges riksdag antog våren 1994 en ny nationell handlingsplan för jämställdhetspolitiken. För att nå ett jämställt samhälle måste ett jämställdhetsperspektiv läggas på alla politikområden. Detta innebär att alla förslag och beslut måste analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv för att klarlägga möjliga konsekvenser för kvinnor respektive män på såväl central som regional och lokal nivå.

Kvinnor och män skall vara synliga i statistiken

För att detta skall vara möjligt måste statistiken vara uppdelad på kön. Riksdagen har beslutat att jämställdhetsstatistiken är officiell statistik. Målet är att *all statistik som relaterar till individer* dels skall vara insamlad, analyserad och presenterad på kön, dels spegla jämställdhetsfrågor och problem i samhället. Kön skall vara en övergripande och genomgående indelningsgrund i statistiken. Statistiken skall dessutom presenteras på ett för användarna lättillgängligt sätt.

Statistikförordningen har sedan 9 juni 1994 en ny paragraf 14 i avsnittet "Tillgänglighet": *Individbaserad officiell statistik skall vara uppdelad efter kön om det inte finns särskilda skäl mot detta.*